

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Штучний інтелект (ШІ) стає ключовим чинником трансформації сучасної економіки. В умовах воєнного часу, коли Україна зіткнулася зі скороченням трудових ресурсів та руйнуванням виробничих потужностей, ШІ-технології набувають особливого значення як засіб підвищення ефективності праці та відновлення економічного потенціалу. За оцінками McKinsey Global Institute, автоматизація на основі ШІ здатна підвищити глобальну продуктивність праці на 0,8–1,4% щорічно [1]. Метою дослідження є аналіз механізмів впливу ШІ на продуктивність праці в цифровій економіці України та визначення стратегічних пріоритетів його інтеграції.

Теоретичною основою слугує концепція технологій загального призначення (GPT), згідно з якою вплив ШІ реалізується поступово в міру накопичення організаційних та людських компетенцій [2]. Вплив ШІ здійснюється через три канали: автоматизацію рутинних завдань - ШІ виконує повторювані когнітивні функції швидше й точніше за людину; аугментацію людського капіталу - ШІ підвищує якість та швидкість прийняття рішень; генерацію нових бізнес-моделей. Goldman Sachs оцінює потенціал автоматизації генеративним ШІ на рівні до 26% завдань у розвинених економіках [3].

В Україні ШІ розвивається на базі потужного ІТ-сектору: понад 5 000 компаній та 300 000 кваліфікованих фахівців формують технологічну екосистему. Серед практичних прикладів - система «Дія» (автоматизація державних послуг), фінтех (monobank, ПриватБанк), кібербезпека та агросектор (точне землеробство). Водночас за індексом готовності до ШІ (Government AI Readiness Index 2023) Україна посідає лише 62-е місце серед 193 країн, що свідчить про значний невикористаний потенціал [4].

Серед головних викликів: дефіцит кадрів у сфері машинного навчання, загострений воєнною міграцією; нерівномірний розвиток цифрової інфраструктури між регіонами; відсутність затвердженої державної стратегії ШІ (Концепція 2020 р. досі не набула повного законодавчого закріплення); ризик технологічного безробіття у низькокваліфікованих секторах, що потребує активної державної політики перепідготовки кадрів [5].

Перспективи зростання продуктивності через ШІ в Україні безпосередньо пов'язані з програмами повоєнного відновлення. Механізм

Ukraine Facility (50 млрд євро від ЄС на 2024–2027 рр.) передбачає суттєве фінансування цифрової трансформації публічного сектору. Впровадження ШІ в охороні здоров'я, освіті та логістиці матиме значний мультиплікативний ефект для ВВП. За оптимістичним сценарієм, до 2030 року ШІ здатний забезпечити приріст продуктивності на 15–20% у ключових секторах цифрової економіки [1; 4].

Важливим напрямом є також міжнародна співпраця у сфері ШІ. Україна активно інтегрується в цифровий простір ЄС: угода про асоціацію та програма «Цифровий порядок денний» відкривають доступ до європейських стандартів регулювання ШІ та науково-технічних мереж. Участь у програмі Horizon Europe дозволяє вітчизняним дослідникам долучатися до провідних ШІ-проектів і залучати фінансування для розробки власних рішень, орієнтованих на підвищення продуктивності праці.

Отже, штучний інтелект є потужним каталізатором зростання продуктивності праці в умовах цифрової економіки. Для реалізації цього потенціалу Україні необхідний системний підхід: переорієнтація освіти на ШІ-компетенції, прийняття національної стратегії розвитку ШІ, розбудова цифрової інфраструктури та залучення міжнародних інвестицій. Ефективна інтеграція ШІ має стати ключовим чинником конкурентоспроможності та прискореного економічного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. McKinsey Global Institute. The Economic Potential of Generative AI: The Next Productivity Frontier. McKinsey & Company, 2023. 68 p.
2. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. New York : W. W. Norton & Company, 2014. 320 p.
3. Goldman Sachs. The Potentially Large Effects of Artificial Intelligence on Economic Growth. Goldman Sachs Economic Research, 2023. 31 p.
4. Oxford Insights. Government AI Readiness Index 2023. Oxford : Oxford Insights, 2023. 112 p.
5. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження КМУ від 02.12.2020 № 1556-р. : станом на 29.12.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (дата звернення: 02.04.2026)